

ჩედაძე: სოლოლაკზე, ბლის ქუჩაზე, მელიქიშვილის სახლში, № 43

კანტორა ჩედაძისა: მელიქიშვილის სტამბაში, ბანკის ქუჩაზე.

ხელის-მოწერა: მიიღება კანტორაში. ბარზე მცხოვრებთათვის: ВЪ Типографіи. ВЪ редакціи газ. „Д р о з б а“.

გაზეთის ღირსი: მთელის წლისა—8 მან., ნახევარ წლისა—4 მან. და 50 კაპ., ოთხის თვის—3 მან., ერთის თვისა—1 მან.

ყოველ დღე სამუშაოს გარდა

განცხადება: მიიღება ქართულს რუსულს, სომხურს და სხვ. წიგნები.

ზანი განცხადებისა: ჟიურისგან ებით ასოზე—1 კაპ., ასო მთავრულით სტრიქონზე—8 კაპ., ჩვეულებრივს ციცეროთი—5 კაპ., პატარა—4 კაპ.

ჩედაძისა უფლება აქვს გაასწოროს და შეამოკლოს დასაბეჭდათ გამოგზავნილი სტატიები. დაუბეჭდელი სტატია ავტორს არ დაუბრუნდება.

დროება

ცალკე ნომერი ღირს შაშრატი

ხელის-მოწერა გაზეთს „დროებაზე“

რომელიც პირველი ივნისიდან ყოველ დღე გამოდის, შეიძლება მელიქიშვილის სტამბაში, ბანკის ქუჩაზე, ნ. ამატუნის სახლებში.

ზანი გაზეთისა ამ 1 ივნისიდან მომავალი წლის 1 იანვრამდე—5 მან.

შალაქს გარეშე მცხოვრებთა გაზეთი ამ აღრესით უნდა დაიბარონ: ВЪ Типографіи. ВЪ редакціи газеты Д р о з б а“.

ტელეგრაფები

(ოფიციალური)

ბრძოლის ვალიდა

არტანდი, 18 ივნისს. 14 ამ თვეს პოლკოვნიკი ქომაროვი გამოვიდა არდანუჯისაკენ და 16-ს მიაღწა ოსმალების გამაგრებულ ბანაკს, რომელშიაც 3,000 კაცი იყო. ოსმალები დამარცხებული არიან და არდანუჯიდან განდევნილი. ჩვენი ჯარები ბაცამდინ მისდევდა მტერს.

გამაგრებული ბანაკი 220 კარვით

დაგერჩა. თეითონ არდანუჯში ვიპოვეთ: 400 ჩეტვერტი ხორბალი, 500 ფუთი ფქვილი, სუხარი, ტყავის საქონელი, თამბაქო და 500 ფუთი თოფის-წამალი.

ოსმალოს ჯარის სარდლად იყო ახმედ-შენდი. ჩვენი ჯარები ძალიან მხნედ ომობდნენ.

ჩვენის მხრით მოკლულია: 1 დაღკრილი 17. ოსმალოებმა 100-ზე მეტი დაზოცილი დასტოვეს ბრძოლის ველზე.

მაცრა, 18 ივნისს. ზეგინთან ბრძოლის შემდეგ, ლენერალ-ადიუტანტ ლორის-მელიქოვმა დაჭირა მელიქოვი იმისთვის, რომ ლენერალ ტერ-ლუკასოვის კალონას აღაშქერთსა და ბაიაზეთში დაუბრკოლებლივ მისვლის საშუალება მისცეს.

შარსს ისევ ძველებურათ ვუშენთ ყუმბარებსა; ამ თვის 15-ს, 16-ს და 17-ს ჩვენის მხრით 1 მოკლულია და 10 დაღკრილი.

ოქმის აგებები

აზიის ბრძოლის ვალიდა

ბრიტანების კორრესპონდენტს ბრიუსელის ვიზიტის „Indépendance Belge“-ისას მოჰყავს შემდეგი ანგარიში იმ ჯიჩებისა, რომელიც ოსმალოს მცირე აზიაში ჰყავს:

„ოსმალების საქართველოში (ბათუმში, ციხის-ძირში, ქობულეთში და სხვ.)—36,000 კაცი, შარსში—25,000, შანში (ბაიაზეთიდანაც დაბრუნებულნიანათ)—15,000, სოლანოულში და საზოგადოთ შარსსა და არზრუმს შუა დაყენებული ჯარი—50,000 კაცი, შარა-შილისში, ტოპრაკ-ძალესში და დელი-ბაბაში—9,000, ოლთისსა და ჰასან-ძალეში—3,000 კაცი.“

„ამ ნაირად, 20 მაისს, მცირე აზიაში ოსმალოს 149,000 სალდათი ჰყავდა რეგულარული და მილიცია. და ეს რიცხვი თითქმის ყოველ დღე მატულობს.“

„Daily Telegraph“-ის კორრესპონდენტი იწერება არზრუმში, რომ ამ დღეებში შარსთან ფიცხელი შიტაკება იყო მეომრებს შუა; სამხრეთიდან მოადგნენ რუსები, ძრუპის ზარბაზნებიდან

ფულტონი

შარსში ტყვეთ მყოფის ნაამბობი *)

— არაბი გამშორდა თუ არა, ყოველ ფეხის წმას ყურს უგდებდი: აი ან ეხლა მოვა ჩვენ დასაძახებლათ, ან ეხლა-მეთქი. ამ გვარ ლოდინში სამი დღე გავატარე და მაისის 22-ს კიდევ გამიკრიჭა ჩემმა არაბმა კბილები: „შაა წამოდით, ფაშა თითო-თითოდ გიბარებთო.“ მე უარზე დაუდექ და ამხანაგებიც დავარიგე არ დაიძრათ-მეთქი. მერე არაბს მოვახსენე: თუ გვანახობთ, ყველანი ერთათ დავგახრჩეთ, რომ ერთმანეთს აღსარება ვათქმევინოთ-მეთქი, თუ არა და აქვე რო ყელები დაგვჭრათ, თითო-თითოთ არ წამოვალთ-მეთქი.

— მერე მაგ ძალაობით გახდი რასმე?

— გავხდი კი არა, მეტიც ვქენ? არაბმა პასუხი წაიღო და მერე ისევ მე წამავლეს ქეჩოში ხელი. შევედი ფაშასთან, ერთი წერილი გადმომიღო და მიჩვენებს: „აი, თქვენ გამო მე წერილი მივიღე ლორის-მელიქოვისაგან; ის თქვენს განთავისუფლებას ითხოვს. თუმცა თქვენ ჩამოხრჩობის ღირსნი ხართ, მაგრამ თქვენმა ერთგულებამ არ დაგკარგათ.— შენ ერთის მითხარ— ლორის-მელიქოვის სალდათები რას ლაპარაკობდნენ ხოლმე ჩვენზედო?“ მე ყველა კითხვაზე უარი განუცხადე და მერე იმ წერილის ბოლოს სტრიქონი მიჩვენა: „შაა, წაიკითხეთ ვინ აწერს ხელსაო?“ წერილი თათრულ ენაზე იყო, ხელ-მოწერილი კი რუსულად. მე კარგა ვერ გავარჩიე და ბოლოს მითხრა: „მე თქვენში ვინც კით-

ხვა იცოდეს, მოიყვანეთ.“ წავედი და ჩემი მეზობელი შიმოვანა შევათრიე. იმან მაშინათვე ლორის-მელიქოვი ამოიკითხა. წერილის შინაარსისას აბა რას გავიგებდით და გამოვწიეთ როგორღაც გახარებულვებმა.

— მგონი, სიხარულით გული გითრთოდათ?

— რა სიხარულიო, მერე ვის გვჯეროდა! თან ვტიროდით და თან ვიცინოდით; მაგრამ უფრო განთავისუფლების იმედი კი გიქონდა. ამ იმედით სამი დღე ვეყარენით. ბოლოს შეგხედეთ და მაისის 26 შუალამისას (იმით 6 და ჩვენს 12 საათზედ) შემოაღო არაბმა კაზები და ყარაულები გარს შემოგვარტყა. წამოგვშალა ყველანი, წამავლო ხელი და აბა, მომყვეთო!

— შარაულები თოფებით იყვნენ?

*) „დროება“, № 76.

საშინელი სრულა შეიქნა ორივეს მხრი-
თაო; დიდი მხნეობა გამოიჩინეს ორთა-
ვე მხარემ ამ შეტაკების დროსო, ამბობს
კორკუსონდენტი, მაგრამ რუსები იძუ-
ლებული იყვნენ უკან დაწეულიყვნენო.
შარსში ექიმები ნაკლებათ ჰყავთ ოსმა-
ლოს ჯარსო, და წამლებიც შემოაკლ-
დათო.

იგივე კორკუსონდენტი ამბობს, რომ
არზრუმში მისულა შამილის შვილი, რომ-
მელსაც 550 ცხენისანი ჯარი მოუყვან-
ია თან. ეს ჯარი სასიამოვნო სანახა-
ვიაო: სულ ლამაზი, დარჩეული, მხნე
ვაჟაკები არიანო და საუკეთესო ცხე-
ნებზე სხედანო.

პეტერბურლის გაზეთებში დაბეჭდილია
შემდეგ ოფიციალური ტელეგრამები
აქაურ ბრძოლის ამბებზე:

„აქ მოვიდა ამბავი, რომ შანიდამ მო-
სული შურთები გარს შემოერთებენ ბაი-
ზეთში დაყენებულ რუსის ჯარს და რამ-
დინჯერმე დაეცნენ ამ ქალაქს.

„აბხაზეთში ღენერალ პლხაზოვის
ცხენოსან ჯარს, რომლის წინამძღოლად
ო. შარვაშიძე იყო, 9 ივნისს მარგული-
სა და მოკვის მახლობლად ჰქონია შე-
ტაკება აჯანყებულ მცხოვრებლებთან და
ახლად-დაბრუნებულ ჩერქეზებთან. ჩვენ
ჯარს წაურთმევია იმათთვის ბევრი თოფ-
იარაღი და ცხენები. აბხაზებს ხარბის
მარშანია მოუძლოდა წინ; რამდენიმე
აბხაზი ჩვენ ჯარს ტყვედ დაუჭირავს.
ბრძოლის ველზე 35 მტრის კაცი დარ-
ჩა; ჩვენის მხრით მოკლულია ერთი ყა-
ზახი რუსი და დაჭრილია რამდენიმე
მილიციონერი.

მრთს ნემეცურს გაზეთში დაბეჭდილია

— მან დაინახა მერე? შიშით გულე-
ბი გადმოგვიტრიალდა: არც სანთელი
გვანთებინა და არც ხმას გვადებინებდა:
ერთმანეთს ხმა არ გასცეთო. მაგვყავანა
გარეთ, ფეხის ხმა მიწყვეტილი იყო, მხო-
ლოდ ზოგიერთ დიდ სახლებში სანთლე-
ბი-ღა ბუჭუტამდა. სანამ ციხის კარებს
მივატანდით, ფეხები უკან გვრჩებოდა; მე
ეთქვი, ეს-ეს-არი უთოოდ სადმე კლდე-
ზე გადაყრას გვიპირებენ-მეთქი. მაგრამ
სიცოცხლე გაქვს, არაბმა ციხის კარი
რა გააღებინა, მაშინ კი მსუბუქად ამოვი-
სუნთქეთ.

— მე ვერ ვაიგე: არაბმა გამოვაპარათ,
თუ როგორ იყო?

— მეც ვე არ მიკვირდა! ციხეს რომ
გამოვცილდით, მე ვკითხე და აი რა
მიამბო: „მე დღეს ფაშამ თქვენი გან-
თავისუფლება მიბძანა; მაგრამ მე ვიცო-

სტამბოლიდამ მიღებული შემდეგი დე-
პეშა, რომელიც ყველაფერში სარწმუ-
ნო არ უნდა იყოს:

„სოხუმის ჯარის უფროსის **ჩაზლი-**
ფაშასაგან მოვიდა აქ 2 ივნისს ამბავი,
რომ რუსის ჯარმა 600 ცხენოსანმა და
12,000 (?) ქვეითამ დაიჭირა მეფეიკი
და ოჩამჩირე. მრთი ჩვენი ატრიადი მო-
ქვიდამ მიაღვა ოჩამჩირეს დაბანაკებულ
მტერს, მეორე ზღვიდამ. ჯავშნიან ხო-
მალდებიდამ დაუშინეთ ზარბაზნები...მტე-
რი სრულიად დავამარჯვებთ.“

მეორე დეპეშა 4 ივნისს გამოგზავნილი
ჩაზლი-ფაშასაგან გვატობინებს, რომ
ჩვენ გარს შემოუარეთ რუსის ჯარსო და
გენდა უკან დასაბრუნებელი გზა შეუ-
კრათო (?). ოჩამჩირეს მცხოვრებლები
ჩვენ თანაგრძნობასა და მორჩილობას
გვიცხადებენო.“

მრთს რუსულ გაზეთში იწერებიან,
რომ შარსიდამ გამოქცეულები ამბობენო,
რომ ამ ციხეში მხოლოდ 15,000 კაცი
ჯარი ჰყავს ოსმალებსაო.

ამავე გაზეთში დაბეჭდილია ოფიცია-
ლური დეპეშა, რომ ჩვენი ჯარები არ-
ტაანს, ბაიზეთსა და ძალიზმანს ამაგრებენო.

„მოლჭის აგენტობაში“ იწერებიან,
რომ ზოგიერთ უცხო ქვეყნის გაზეთე-
ბში დაბეჭდილიაო, რომ ვეთამც ოსმა-
ლოებს ბაიზეთი ისევე წაერთმიაოთ რუ-
სის ჯარისთვის; მაგრამ ეს ამბავი დამ-
ტკიცებას თხოულობსო.

ვენგრეელი ღენერალი ძლაპკა იმ გან-
ზრახვით მოსულა არზრუმში, რომ მუხ-
თარ-ფაშას ურჩიოს—თუ როგორ, რა
პლანით უნდა წაიყვანოს იმან მცირე
აზიაში ბრძოლა.

დი, რომ ხალხი თქვენს გაშვებაზე არე-
ულობას მოახდენდა და ამიტომ ფაშას
ვთხოვე, რომ ექვს საათზე ადრე არ გა-
ელო ციხის კარები თქვენთვის. თანაც
აპირებდა, რომ მარტოთ გამოესტუმრე-
ბინეთ; მაგრამ მე აუხსენ ხალხის ღელვა
და ვთხოვე თქვენთვის ეს ყარაულებიც,
რომ ვიდრე თქვენი ჯარის ბინამდე უში-
შრათ მივაცილოსო.“ არაბმა ყარაულე-
ბით რამდენიმე ვერსი გვატარა; მერე
ორი გზა გვაჩვენა; მარცხნივ წახვალთ,
დაიღუპებით—თავებს დატკიანო, მარ-
ჯვნივ კი რაც ძალი და ღონე გქონ-
დეთ, გაიქცით, რომ თქვენს ჯარის ბა-
ნაკს დროზე მიუახლოვდეთო, თორემ
ვიცი უშიშართოთ არ გადაჩხვებითო...:

— აბა, „ღმერთო, მამე ფეხებიო“
მაშინ თქვენ მოგვსვლიათ აი!

— რას ამბობ, ჯანუმი, ვილას გავხ-

მარსის ბრძოლის ველიდამ

იმ ნოტაში, რომელიც თუ ჩვენთვის
გაუგზავნია ლორდ ღერბისათვის, სხვათა
შორის, სწერია რომ რუსეთის იმპერატორს
სრულებით განზრახვა არა აქვსო, რომ
ძონსტანტინოპოლი დაიპყროსო. ჩემი
ხელმწიფის განზრახვა მხოლოდ ის არი-
სო, რომ ბოლკანის ქრისტიანები დაი-
ცვას ოსმალეთის შეწუხებისა და დაჩა-
ვრისაგანაო, და სანამ ამ თავის განზრ-
ხვას არ შეასრულებს იმპერატორი, მა-
ნამ ხმალს არ ჩააგებს, ბრძოლას არ
მოსაპობსო.

„ტელის გაზეთში“ იწერებიან, რომ ახ-
ლა, როდესაც მაჩინთან გადავიდნენ რუ-
სის ჯარები, ახლა ისინი ერთის მხრით
რუსიუკისა და ტურტუკის შუა უნდა გადა-
ვიდნენ და მეორეს მხრით სისტოვოსა
და ნიკოპოლს შუაო.

უსხო ქვეყნის გაზეთებში იწერებიან,
რომ სულეიმან-ფაშა ნიკოშიდამ გადავი-
და ჩერნოგორიელების სამზღვარზე, რომ
შეერთებოდა ალბანიდამ მიმავალ ოს-
მალს ჯარს, რომელსაც ალი-საიბ-
ფაშა მიუძღვის. ჩერნოგორიელებმა მია-
ტოვეს ლუქის ხევი და შევიდნენ ოს-
ტროვის ხევი გასამაგრებლათ. მესამე
მხრით მაჰმედ-ფაშა მიდის ჩერნოგორი-
აში. საზოგადოთ ჩერნოგორიელების
მდგომარეობა ძალიან საშიშიაო. იმათ
მოწინააღმდეგეთ 70,000 ოსმალელი მი-
დისო.

სტამბოლიდამ იწერებიან, რომ 18
ივნისს სტამბოლის ღებუტატების პალა-
ტა უნდა დაიშალოსო.

ათინიდამ იწერებიან, რომ აესტრია

ლომდა თავი: სულ ფრინველებათ გარდა-
ვიქცით. რამდენიმე ქცევა რომ გავი-
ბინეთ, მოვიხედეთ უკან და ის ურჯუ-
ლონი თითქოს მიწიდგან ამოძვრენო,
ოც-და-ათამდე ცხენოსანი ბაშიბუზუყები
რაც ძალა და ღონე ჰქონდათ მოგვედ-
დნენ. ოჰ, ღმერთო ჩემო, რა არ ვნა-
ხეთ! როგორც იყო ჩვენი ყაზახების ბი-
ნასაც მივატანეთ, მაგრამ იმათაც ცო-
ტა დარჩა ამოგვეყვიტეს.

— ხათაბალა! ჩვენები რაღას გერჩო-
დნენ?

— რაღას გვერჩოდნენ და იმას გვერ-
ჩოდნენ, რომ ოსმალელები ეგონებოდით.
ბამოაქვენს ჩვენკენ ოციოდ ყაზახმა და
ნიშანში გვიდებდენ; ჩვენ ენებ გამოყრი-
ლებმა, ყვირილი და პირჯვრის წერა შეე-
ქენით. „ხრისტიან! ხრისტიან! პოქოლოუ-
სტა, ნე უბეი-მეთქი! რადი ბოლა, ეონ

გააგზავნა სამხლერზე 2 ინფანტერიის ბატალიონი, ერთი ცხენოსნის ესკადრონი და ერთი არტილერიის ბატარეა, რომ მოსპონ ყველა გვარი არეულობა სამხლერზე.

უცხო ქვეყნები

საფრანგეთი

(დასაბუთი)

ბეტმონის სიტყვაზე პასუხი ავო ჟურნალში, რომელმანც გამოაცხადა, რომ, რადგან ჰსჩანს, რომ არც პალატას და არც სამინისტროს ერთი ერთმანერთზე რწმუნება და ნდობა არა აქვთ, ამისათვის საქმე ცხადია და ლაპარაკი და სჯაც ამის შესახებ უადგილო იქნებაო.

დე-ჟურნალში წარმოსთქვა გრძელი სიტყვა, ამტკიცებდა პალატის რადიკალურის მიმართულებას და მის მავნებლობას საფრანგეთისათვის, რომლის დასაცველათაც 16 მაისის „საქმე“ აუცილებელ საჭიროებათ შეიქნაო.

ამ სიტყვაში ერთი ალაგით მან, სხვათა შორის, სრულიად უნებლიეთ ტიერის სასარგებლოდ მთელი ათი მინუტის განმავლობაში აღტაცება და ტაშის კერა გამოიწვია.

დე-ჟურნალში შემდეგ ზამბეტტამ ილაპარაკა. ამან თავის სიტყვაში დაარღვია ის ბრალდებანი, რომელშიაც რესპუბლიკელების პარტიას ამტყუნებდნენ. „16 მაისის „საქმე“ კლერიკალური „Goup d'etat“ იყო, სთქვა მან. ზამბეტტამ თავის სიტყვა ასე დააბოლოვა: „ძოალიციის გამარჯვება გამოიწვევს ან შინაგან და ან გარეგან ომს.“ ბერტოვს დეკანს უცხო ქვეყნის საქმეთა მინისტრს უნდოდა ეგო პასუხი ზამბეტტას სიტყვაზე, მაგრამ ამსაგანზე სჯა შემდეგ სნდომისათვის გარდასდევს.

— მს შემდეგი სნდომა ნაც. ძრებისა 6 (18) ივნისს გერტოვ დეკანმა წარმოსთქვა სიტყვა ზამბეტტას წინააღმდეგ, რომ

მელშიაც ის ამტკიცებდა, რომ საფრანგეთმა დიდი ყურადღება არ უნდა მიაქციოს ზამბეტტასაგან გამოთქმულს ჰაზრს, რომ ვითომც აუცილებელ საჭიროებას შეადგენს — საფრანგეთის მმართველობაში დაარწმუნოს იტალია თავის მშვიდობიანობის და შემდეგი მოქმედების განზრახვებში. ბერტ. დეკანმა სთქვა, რომ იტალია არ საჭიროებს ჩვენგან ამისთანა დაარწმუნებაში, და თან წაიკითხა ის წერილი, რომელიც მას 16 მაისის შემდეგ, იტალიის მმართველობასთან მყოფს საფრანგეთის ელჩისათვის გაეგზავნა. ამ წერილში, სხვათა შორის, ის არის ნათქვამი, რომ ეხლანდელი საფრანგეთის მმართველობაც მშვიდობიანობის მიმდევარი იქნებაო; თუმცა კი რამე რელიგიური (სარწმუნოებრივი) არეულობა მოხდა, იმედია მალე იქნება დამშვიდებულიო. ბერტოვმა სთქვა, რომ ამ წერილმა სანატრელი შთაბეჭდილება მოახდინა იტალიის მმართველობაზე და რომ იტალიასა და საფრანგეთს შუა მშვიდობიანობა და კეთილი განწყობილება სრულებით დარღვეული არ იქნება. ამის შემდეგ დეკანმა ვაკიცხა იმ ხმის გამაგრებლები, რომ ვითომც პალატის დათხოვნა ომს მოასწავებსო. „საფრანგეთის ყველა პარტიას უნდა, რომ მშვიდობიანობა დარღვეული არ იქნესო, სთქვა დეკანმა, და მამ ჩვენ უცხო ქვეყნებთან კეთილ განწყობილების მოსპობის შიში არ უნდა გვქონდესო?“

საბაასო

სამწუხარო მოვლენა კადალოლიაში

(პასუხი უ. ნათიევს *)

(დასაბუთი)

უფ. ნათიევი რომ რომელსამე სხვა სასწავლებელში მოქმედობდეს, მისი სისტემა მართო იმ სასწავლებლისთვის იქ

*) „დროება“ № 75

ნებოდა მენებელი და მისი შხამი არ მოსწამლოვდა სხვა სასწავლებლებსა. მაგრამ, საუბედუროთ, ეგო მოქმედების სასწავლებელში, რომელიც ამხადებს სახალხო შკოლის მასწავლებლებსა. შეკველია, რომ თითქმის ყველა მისი მოწაფეები, როცა მასწავლებლათ გადიქცევიან, ისევე დააწყებინებენ თავის მოწაფეებს სწავლასა, როგორც იმათ ასწავლის უფ. ნათიევი, და ეს გონების დამამახინჯებელი და ტვინის გამაწყობებელი სისტემა ადვილათ გაიდგამს ფესვებსა მთელ ჩვენ ხალხში.

პი უმთავრესი მიზეზი, რის გამოისათაც ჩვენ განსაკუთრებით ყურადღება მივაქციეთ ნათიევის უკუღმართს მოქმედებასა. მას უჭირავს იმისთანა ადგილი, სადაც კაცს შეუძლიან დიდ-ძალი სიკეთეც მოუტანოს თავის ხალხსა და დიდი მავნებელი და უშველებელი ბოროტებაც დამართოს მას. ჩვენდა სამწუხაროდ უ. ნათიევი თავის თანამდებობას უკანასკნელი მიზნისათვის ხმარობს და არა პირველისათვის.

დაძლუავე სისტემის ხმარების გარდა თავის პროსემინარიაში, ხალხის განათლების უკულმა დაბრუნებისათვის უფ. ნათიევს გამოუგონია ერთი გამორებით უფრო მძლავრი ღონის-ძიება. ამას შეუდგენია ახირებული მეთოდით სახელმძღვანელო, რომელიც შეიცავს ანბანსა და პირველ საკითხავ წიგნსა — და წარმოუდგენია ძაგასიის სამასწავლებლო ოქტის ზამბებლის რჩევაში გასაშინჯათ და სახელმწიფო ხარჯით დასაბეჭდათა. სამასწავლო წიგნი, ანუ სახელმძღვანელო, თუ კი იგი მიღებული იქმნა შკოლებში, წარმოგვიდგენს მძლავრ ღონის-ძიებასა, ამიტომ რომ მისი ზედ-მოქმედება და გავლენა გრძელდება ხალხის ყველა შკოლებზედა. ამიტომ პირველ-დაწყებით სახელმძღვანელოს შეუძლიან წალმაც წაიყვანოს მთელ ხალხში განათლება და უკუღმაც დააბრუნოს.

რა გვარია უ. ნათიევის სახელმძღვა-

ჩერქეზ ილიოთ, ხოჩიტ უბიტ-მეთქი! პამაგაი-მეთქი!“ მაშინათვე თოფები ძირს ჩამოუშვეს და გვიცნეს კიდევ.

— თურმე ნუ ბძანებ, ჩვენთვის კი ყოფილიყვენ იქ გამოგზავნილნი. იმ წამსვე თავიანთ ბინამდე მიგვაცილეს და მერე ორმოციოდ ყაზახმა იმ ჩერქეზების დასახოცად ცხენები მოკურცხლეს. სოტა სული მოვიბრუნეთ თუ არა, ყაზახების პოლკოვნიკთან წარგვადგინეს.

— მე, მაღლობა ლმერთს, ძლივს გმველებიათ.

— ბევრველა რომელია, ჯანი? ბევრველა კი არა ასე გვეგონა ეს-ეს არი ეხლა დავიბადენით და მოვინათლენითო.

— მერე პოლკოვნიკმა რალა გკითხათ?

— ლმერთმა ადღვგრძელოს: აბა, მშვიდრები იქნებითო, მოგვიტანინა ბორში,

პური, არაყი და ცოტა არ იყო მუცელს ბოძი შეუდგით. სოტა ოფლი რომ შეგვაშრა, პოლკოვნიკმა სტოლი დაიდგა, ფეხი ფეხზე შემოიღო, ქალაღი და საწერელ-ყალამი მოითხოვა და დაგვიწყო ბაასი:

— აბა, შევიღებო, ახლა უნდა ყველა თქვენი თავის გადასავალი მიამბოთო; მე ამ ამბავს გაზეთებში დასაბეჭდათ გავგზავნიო, დეე ჩვენმა ხემწიფემ და მთელმა ქვეყანამ შეიტყოს თქვენი ამბავიო. ჯერ შუა ბაასშიაც არ ვიყავით, რომ იმ ყაზახებმა ის ჩერქეზები წარმოუდგინეს პოლკოვნიკს.

— ახლა, ჯანუმი, სხვა რალა გითხრა? როგორც შენ გიამბე, ისე იმას ჩაუტენქე ყველაკაი და თქვენში რომელი უფრო მალე დაასტამბინებთ, ის აღარ ვიცი.

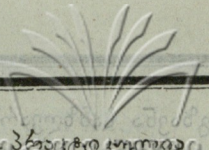
— მე ყველა კარგი, მაგრამ ის კი

დამავიწყდა, ვეღარ გკითხე: თქვენი ფულები და ის 17 ურემი საქონელი დაგიბრუნესო, თუ არა? ლორის-მელიქოვი ხომ არ გინახიათ?

— ლორის-მელიქოვიც ვნახეთ და მანისის 27-ს მთავარ მართველიც მობძანდა. ხმა ისე მოვიდა, რომ სანამ შარსს არ ავიღებთ, ზარალი არავის მიეცემაო. პი ახლა ჩვენ წამოვედით და იქ კი საშინელი მზადება იყო და დღე-ღამეზე შარსის ციხის კედლები უნდა აანგრიონ. ლმერთო, ლმერთო, შენს მაღლს, ისე ნუ მომკლამ, რომ ერთი როგორც პრეტანის ციხეზე ვიკუნტრუშეთ, ისე შარსის ციხეზე ვიბტუნოთ და მერე თუნდ მოგვედ, აღარას ვინაღვლი....

ილ. აღზაზიშვილი

ახალქალაქი, 12 თბათვეს.

ნელი? იმ გვარია, რომ პირველი იე-
ზუიტისათვის რომ ვეთქვათ, შეგვიდგინე
იმისთანა პირველ-დაწყებითი სახელმძ-
ღვანელო ქართული ენისა, რომ არამც
თუ ქართულის სწავლებას სრულიად
აბრკოლებდეს, არამედ ქართული ანბან-
ის გაუქმებასაც მოეხმაროს, და ბევ-
რებიც დასცეს ძირს გონებითაო, სწო-
რეთ ისე, შეადგენდა წიგნსა, როგორც
შეუდგენია უ. ნათიევსა.

მოისმინეთ, ანბანი იწყება სამი ქარ-
თული ასოთი: ა, ი, ს. (რატომ ათით
არა? უფრო მომეტებული არ იქნებო-
და). თქვენ იფიქრებთ, რომ ამის შემ-
დეგ ამ ასოებისაგან მარცვლები და სი-
ტყეები იქნებიან შემდგარნი, როგორც
ეს მიღებულია ყველგან. სრულიადაც
არა. უ. ნათიევს შემიწებია; ვაი თუ ამ
სამ ასომ ფეხი მაგრა მოიკიდონ ბავშვის
გონებაში, თუ მისი ყურადღება შევა-
ჩერე მათზედაო, და ამიტომ ქვეშ
დაუწერია რუსული ასოები: а, и, с. ასე
რომ ბავშვმა ერთბაშით უნდა შეისწავ-
ლოს ექვსი სხვა და სხვა გვარი ასო.
ამის შემდეგ დომხალივით აურევია ქარ-
თული მარცვლები, რუსული მარცვ-
ლები, მერე მოუყვანია ქართული და
რუსული სიტყვები, ასე რომ რუსული
ქართულს უშლის, ქართული რუსულს,
ორივე თვალს უჭრიალებს ბავშვსა, ერ-
თი ჩაბეჭდილება მეორეს არ აცდის ფე-
ხი მოიკიდოს ბავშვის გონებაში, და
შლის მას და თავის რიგზედ მისგანვე
იშლება.

მა გახლავთ პირველი გაკვეთილი.
მეორე და შემდეგ გაკვეთილები ათამ-
ლის სწორეთ ასევე არიან შემდგარნი.
მეათე გაკვეთილიდან იწყება ახალი
ქაპან-წყევტა: ქართული სიტყვები და
ფრაზები რუსული ასოებით არის დაწერი-
ლი და ესენი ბავშვმა უნდა იკითხოს.
რადგანაც რუსულს ანბანს აკლია ცა-
მეტამდისინ ასო, ქართული ხმების გა-
მოსახატავად, ამიტომ ნათიევს გამოუ-

გონია ახალი ასოები და შეუყვია რუ-
სული ალფაბეტი. ეს მესამე ალფაბეტიც
საწყალი ბავშვების ტვინმა უნდა მოი-
ნელოს!

— რაც შეეხება პირველ საკითხავ წი-
გნსა, მასში მხოლოდ ოთხი პაწაწა ფურ-
ცელია დაჭერილი ქართული ტექსტით,
დანარჩენი წიგნი კი შესდგა რუსული
ტექსტისაგან.

და ამასა ჰქვია სახელმძღვანელო ქარ-
თული ენის სასწავლებლათა? ჩვენ არა
გვეგონია, რომ თვით მოსისხლე მტერ-
საც ჩვენი ხალხისასა ამაზედ უარესი
ღონისძიება ეხმარა.

უ. ნათიევი თავის პასუხში თვითონაც
კი არ ესარჩლება თავის ანბანსა: სიხანს,
რომ იმანაც კი იგონო მის საძაგლობა.
იგი მხოლოდ იმას აყვედრის „ივერია-
სა“, რომ წიგნის დაბეჭდამდის მისი სი-
საძაგლე გამოაშკარა; ეს საყვედური მაშინ
იქნებოდა ცოტაოდნათ საფუძელიანია,
უ. ნათიევს რომ ჩვეულებრივი გზა ამო-
ერჩია და თავისი წიგნის გზის გაკვლევა
მის ღირსებისათვის მიენდო. ამ შემთხვე-
ვაში წიგნის წინააღმდეგ ჩვენ ლიტერა-
ტურას ორი სიტყვაც არ დასჭირდებოდა,
რადგანაც მისი მახინჯობა და უჯიგრო-
ბა ყველასათვის ცხადი იქნებოდა. წიგნი
გზას სრულიადაც ვერ გაიკვლიდა და
დარჩებოდა დასალოპობლათ იმავე სტამ-
ბაში, სადაც დაიბეჭდა.

მაგრამ უ. ნათიევმა სხვა ხერხი იხმა-
რა: თავისი წიგნი გამოუგზავნა თავის
უმალლეს მთაწრობასა და სთხოვა, რომ
გაეშინჯათ და დაებეჭდათ წიგნი სახელ-
მწიფო ხარჯით. რაკ მთავრობა მოიწო-
ნებს და დაბეჭდავს თავის ხარჯზედ ამ
წიგნსაო, კდეც უბრძანებს შკოლებში
მის მიღებისა და წამდენიც უნდა იყვი-
როს მის საძაგლობაზედ ქართულმა ლი-
ტერატურამ. ჩემის წიგნის გავრცელებას
ვეღარ დააბრკოლებს და საქმეს ვეღარა-
ფერს უშველისო, — ფიქრობდა უთუოთ
უ. ნათიევი. ეს უკანასკნელი მოჰპარება

უ. ნათიევისა მეტათ პრაქტიკულად და
პირ-და-პირ მიხანში ჩედება
ამიტომ ქართულ ლიტერატურას არამც
თუ ნება ჰქონდა, არამედ მის მიუცი-
ლებელს ვალს შეადგენდა გამოეშკარე-
ბინა პედალოლიური საძაგლობა უ. ნა-
თიევის სახელმძღვანელოსა მის დაბეჭე-
დამდისინ.

რომელ მიზეზს უნდა მივაწეროთ ამ
გვარი ლალატი დედა-ენისა ქართველისა-
ვე შეილისაგან, ლალატი, რომელსაც ვერ
ვახედავდა უცხო თემის კაციც კი? მო-
ნების სისუსტეს და სიბნელეს, თუ ზნე-
ობითს სიმახინჯეს, იმ სიმახინჯეს, რომ-
ელიც ჩინოვნიკური ერთგულების გა-
მოჩენისათვის არ დაზოგავს არც ერთს
დაბალ ღონის-ძიებასა? — თუ ორივე მი-
ზეზს ერთათა? არჩევანი მიგინდვია თე-
თონ უ. ნათიევისათვის.

პ. ძალაშვილიძე

განცხადებანი

მოსწავლე უფროსის კლასისა ალექ-
სანდროვის სამასწავლებლო ინსტიტუ-
ტისა **ამხალაშხაშვილს** ყოველ
გვარ სასწავლებელში.
იკითხეთ „დროების“ რედაქციაში.
(2—2)

პრინციპის კოვერენი
რიმსკი-კორსაკოვი
კისრულობს სამკვამის წარმოებას,
არზამის დაწერას და აძლევს და-
რიზებასა.
საღდათის ბაზარი, ლიუტერანთ საყ-
დრის სახლი. (4—3)

მისაც ეჭირება კაცი, რომელმანც
იცის ბუხლალტერიის ანგარი-
ში, კანტორის გამგეობა ანუ
ვისაც უნდა საანგარიშო ანუ სხვა რაი-
მე საქმის გამგებელი, შეუძლიან მიმარ-
თოს „დროების“ რედაქციაში.

რ.პ. ზნა.	დილა.		სალამ.		II კ.		III კ.		ტელეგრაფი		ბირჟა		გაზანდა	
	დ.	წ.	დ.	წ.	დ.	წ.	დ.	წ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.
თფილისი . . .	9	21	5	18					მ.ცი სიტყვა მფილისიდან:	პეტერბურგი, 18 ივნის			თფილისი, 19 ივნის	
მცხეთა . . .	10	11	6	27	68	38			მუთაის, შოთს . . .	1	—		შვე. თეთ. მანჯისა, უთ.	125
ბორი . . .	11	58	9	43	2	40	1	23	ბორს, დუშეთს, სიღნაღ	50			შვეილი წითელი . . .	1
ხაშური . . .	1	29	11	57	3	92	2	18	როსტოვს, მდევას, მისკოვს	2			ქერი ფუთი . . .	70
სურამი . . .	1	44			4	42	2	46	პეტერბურგს, მარშავს . . .	2			ბაბა მთენიისა, ფუთი . . .	80
შვირილა . . .	5	49			5	81	3	23	მსმალეთში, შევიცარიაში	3			— ამერიკისა, ფუთი . . .	7
რიონი . . .	6	47			6	75	3	75	იტალიაში და საფრანგეთში	3	50		მაკედონი ბაბა ფთ.	7
სამტრედია . . .	7	41			7	73	4	29	ინგლისში	3	75		მატყელი თუშური ფთ.	3
ახ.-სენაკი . . .	—	—			8	57	4	76	უკრაინა				— მარაქამისა ფთ. . .	260
შ.ოთი . . .	9	40			9	75	5	42	ა) თფილისიდან: სამზღვარ გ-				აბრეშუმი ნუბურის სტ.	5
შ.ოთი . . .	9	13							რეთ, მუთაისს, რუსეთს — ყოველ დღე				შონი, ფუთი	20
ახ.-სენაკი . . .	—	—			1	18	—	66	კვირას გარდა. შუგდ. ორშ. და სამშ.				შონის სანთელი ფუთი.	8
სამტრედია . . .	11	16			2	6	1	14	მზურ. — პარასკ. და ორშ. ქაბახს —				სტეპარინის სანთელი, ფ.	12
რიონი . . .	12	13			3	4	1	69	სამშ. და შაბ. ბ) მუთაისიდან:				ხორცი ძროხისა. ლიტ	72
შვირილა . . .	1	18			3	98	2	21	თფილისისა და შოთისაკენ — ყოველ				— ცხვრისა, ლიტრა . . .	72
სურამი . . .	5	12			5	33	2	96	დღე, კვირას გარდა. მზურგეთს —				სპირტი, გრადუზი . . .	12
ხაშური . . .	5	39			5	84	3	24	ორშ. და პარასკ.				შაქარი, ბროვ. ფუთი . . .	8
ბორი . . .	7	5			4	8	7	36	წიგნის გაგზავნარუსეთში	კაპ			— ფხვნილი ფუთი . . .	8
მცხეთა . . .	8	50			6	59	9	8	და სამზღვარ გარეთ:				შავა გრვადი, ფუთი . . .	8
თფილისი . . .	9	31			7	56	9	75	ლია წიგნის	4			შეთი ქუნჯულისა ფუთ	9
									დაბეჭდილის (სამი მიხხალი) . . .	8			მქობი 1/2 იმპერიალი.	7